یادداشت

تراژدی منابع مشترک!

امید بزرگ حداد
محسن آقاحسینعلی‌شیرازی

● چرا معمولا در مصرف برق بیشتر از آب و گاز حساسیت داریم و صرفه‌جویی می‌کنیم؟ زیرا آب و گاز کنتور مشترک، اما برق کنتور اختصاصی دارد و هزینه اسراف در مصرف برق را فقط خودمان می‌پردازیم، اما اگر بیش از حد آب و گاز مصرف کنیم همسایه‌مان نیز بخشی از آن را می‌پردازد. چرا اگر بخواهیم گلی به خانه ببریم آن را از پارک محل می‌چینیم، نه از باغچه منزلمان؟ زیرا کاشت مجدد گل‌های باغچه بر عهده خودمان، اما گل‌های پارک بر عهده شهرداری است. چرا آن‌قدر که مراقب نظافت منزلمان هستیم، در بهداشت شهرمان کوشا نیستیم؟ زیرا متولی شهر شهرداری است، اما ما خودمان متولی منزلمان هستیم. حتی زمانی که با دوستان به پیک‌نیک می‌رویم، دیگر نگران رژیم غذایی و سلامتی‌مان نیستیم؛ چون پول و دنگمان را داده‌ایم.

تراژدی منابع مشترک مسئله‌ای بسیار قدیمی و ملموس در ایران است. رقابت برای استفاده حداکثری از منبع مشترکی که همه آن را برای خود می‌دانند به سمت بیش‌بهره‌برداری همه بهره‌برداران از آن منبع پیش می‌رود و این رقابت تا جایی ادامه می‌یابد که دیگر اثری از منبع باقی نمی‌ماند. این منابع مشترک می‌توانند از هر نوع منابع طبیعی از جمله آب و خاک و هوا یا حتی منابع اقتصادی باشند.

در سال‌های اخیر با توجه به دلایلی مانند کاهش بارندگی، افزایش دما، افزایش جمعیت، راندمان پایین مصرف آب در بخش‌های صنعت، شهری و به‌ویژه کشاورزی در کشور، برداشت از منابع آب زیرزمینی و سطحی افزایش یافته و در نتیجه، کاهش سطح آب زیرزمینی و همچنین کاهش شدید ذخیره آب در مخازن سدها و دریاچه‌های طبیعی رخ داده است. مدیران بخش آب نیز برای حل بحران آب در کشور، معمولا دنبال منابع جدید جایگزینی هستند تا آن را بین مصرف‌کنندگان به اشتراک بگذارند و توزیع کنند. غافل از اینکه حتی این منبع جدید نیز در اندک زمانی، باز دچار سرنوشت منابع مشترک می‌شود. مسائلی که برای منابع مشترک به وجود می‌آیند، پیچیدگی خاص خود را دارند و برای آنها راه‌حل قطعی وجود ندارد. راه‌حل‌های پیشنهادی برای رفع مشکل و حل اختلاف بین بهره‌برداران نیز فقط تا زمان محدودی صدای اعتراضات را خاموش می‌کنند و درد را درمان نمی‌کنند و فقط نوعی مسکن‌اند. از شاخص‌ترین این مشکلات می‌توان به تراژدی منابع آب مشترک در زاینده‌رود، دریاچه ارومیه و حوضه کارون اشاره کرد که راه‌حل‌های ارائه‌شده مشکل را به‌صورت کامل رفع نکرده‌اند. بنابراین نباید فقط دنبال راه‌حل‌هایی بود تا مشکلات فعلی را برای مدت محدود و بدون توجه به عواقب و هزینه‌های آن در آینده حل کرد. برداشت از منابعی که منجر به تراژدی منبع آب مشترک و در نتیجه بیش بهره‌برداری شود، نه‌تنها مشکل بحران آب را حل و برای همیشه مدیریت نمی‌کند، بلکه حتی به گسترش آن نیز دامن می‌زند. از طرفی بهره‌برداری از منابع جدید برخلاف اصول توسعه و بهره‌برداری پایدار است و آینده فرزندانمان را با خطر روبه‌رو خواهد کرد. پس برای مدیریت بحران آب در کشور بهتر است به‌دنبال راه‌هایی ساده، کم‌هزینه، سریع و مطمئن از طریق آگاه‌سازی مردم و فرهنگ‌سازی مصرف بود.

گفت‌وگو با افشین حبیب‌زاده، عضو شورای شهر درباره واگذاری ۱۴۵۰ ملک شهرداری

با املاک شهرداری به اسم حسینیه مبل‌فروشی زده‌اند

صدرا محقق: شورای پنجم در آستانه یک‌ساله‌شدن است و در این مدت آنها دو شهردار را برای تهران انتخاب کرده‌اند. بسیاری از شهروندان و اهالی تهران می‌پرسند شورا و شهرداری مشغول چه کاری هستند؟ این سؤال در دل خود کنایه‌ای به کم‌کاری یا تصور کم‌کاری شورای شهر و شهرداری دارد. افشین حبیب‌زاده، عضو شورای شهر تهران مخالف این نظر است و آن را ناشی از قیاسی اشتباه با سابقه ۱۴ساله شهرداری سابق می‌داند. با او که مسئولیت ریاست کمیته نظارت بر عملکرد شهرداری را هم برعهده دارد، در این مصاحبه هم درباره موضوعاتی که خودش به‌عنوان عضوی از شورا پیگیری کرده و هم درباره عملکرد کلی مدیریت شهری گفت‌وگو کرده‌ایم.

آخرین وضعیت ماجرای واگذاری املاکی که شما هم در این مدت پیگیر آن بودید به کجا رسید، آمار دقیق املاکی که برگشته چه تعداد است؟

نکته‌ای که در آن بحث مهم است، برای اینکه به انحراف نرود، چون برخی رسانه‌ها برداشت نادرست کرده بودند، این بود که اساسا بحثی که ما در شورا پیگیری می‌کردیم و تبدیل به مصوبه کردیم، ارتباطی با ماجرای املاک نجومی ندارد.

یعنی این یک پرونده دیگر و یک داستان دیگر است؟

بله، بحث ما اصلا املاک نجومی نیست. تا من مصاحبه کردم، خیلی‌ها گفتند پرونده املاک نجومی، مجددا به جریان افتاده است؛ درصورتی‌که اصلا این نیست. ما اصلا به موضوع املاک نجومی ورود نکرده‌ایم، چون دادگستری و قوه قضائیه وارد شد که اخیرا هم درباره آن اعلام نتیجه کردند. این موضوع دیگری است که به املاکی برمی‌گردد که شهرداری، بر اساس ماده قانونی مشخصی که در قانون شهرداری‌ها هست، املاک خودش را فقط جهت یک‌سری بهره‌برداری‌های مشخص می‌تواند واگذار کند. یعنی واگذاری قطعی نمی‌کند، فقط برای بهره‌برداری به اشخاص حقوقی و مؤسسات می‌دهد.

مثل اجاره؟

نه، اجاره هم نمی‌گیرد. برای کارهای خاص است؛ مثلا برای تأسیس یتیم‌خانه یا مراکز درمانی. مشاغل آن‌هم مشخص شده است و قانون آنها را تعیین کرده است.

یعنی کارهایی که منفعت عمومی در آن باشد؟

بله. شهرداری می‌تواند این کار را انجام دهد. این در قانون آمده است. بر اساس این قانون، آخرین آماری که دارم، گفته بودند تاکنون هزارو ۳۰۰ ملک شناسایی کرده‌اند که دست بعضی اشخاص است و قرار بوده همین کارها در آن انجام شود. روز گذشته هم که با آقای پرویزی صحبت می‌کردم، گفتند صد و خرده‌ای به آن اضافه شده و حدود هزارو ۴۵۰ ملک وجود دارد. در این املاک، از یک آپارتمان هست تا ساختمان کامل که چندین واحد را دربر می‌گیرد. هرکدام از این هزارو ۴۰۰ واحد، این ویژگی‌ها را دارد. هزارو ۴۰۰ واحد آپارتمانی نیست. هزارو ۴۰۰ ملک مستقل است. آن چیزی که ما گفتیم، این بود که اولا شهرداری به ما گزارش دهد که این املاک دست چه کسانی است؟ چه تعداد است؟ الان چه استفاده‌ای از آن می‌شود؟ ارزش اینها چقدر است؟ این دارایی بزرگی است که عدد آن هم خیلی شایان‌توجه است؛ ارزشی که در اختیار اشخاص حقوقی و مؤسسات قرار دارد. مصوب کردیم که اولا طبق قانون، هر ملکی قرار است برای بهره‌برداری واگذار شود، باید به تصویب شورای شهر برسد. خارج از مصوبه شورا نمی‌توان هیچ واحد و ملکی را به کسی واگذار کرد.

آیا اینها این مصوبه را داشتند؟

نداشتند.

می‌توان به‌صراحت گفت هزارو ۴۰۰ واگذاری غیرقانونی انجام شده است؟

البته اینکه چه تعدادش و در چه دوره‌ای بوده است، در کدام دوره انجام شده است، مربوط به دوره اول شوراست یا دوره دوم، سوم یا چهارم، هنوز این تفکیک صورت نگرفته است؟

ممکن است ملکی ۲۰ سال دست کسی بوده باشد؟

بله. حتی ممکن است ملکی دست کسی باشد که استفاده می‌کند و هنوز پرونده آن را پیدا نکرده‌ایم و جزء این هزارو ۴۵۰ واحد نیست. کما اینکه آمار اولیه هزارو ۳۰۰ واحد بود و الان هزارو ۴۵۰ واحد شده است.

و هر چه جلوتر می‌روید، بیشتر کشف می‌شود، درست است؟

بله این بحث هنوز ادامه دارد. براساس طرح شورا، شهرداری موظف است همه اینها را بررسی کند، گزارش و آمار اینها را به ما بدهد. تمام آنهایی که در کار خودش و نه در کار غیرمرتبط استفاده می‌شود؛ فرض کنید ملکی واگذار شده و شخصی از آن بهره‌برداری خصوصی می‌کند. مثلا در آن مبل‌فروشی کرده باشد؛ کما اینکه در گزارش‌ها بود. یعنی بهره‌برداری شخصی می‌کنند.

همین مورد خاص قرار بوده چه چیزی باشد؟

چیزی که به من گفتند، قرار بوده حسینیه باشد.

در کجا واقع شده است؟

آدرسش را نمی‌دانم، ولی در گزارشی که در کمیسیون ارائه می‌کردند، برای مثال آوردند. امکان دارد که چنین مواردی در آن خیلی باشد و اینها باید مواردی که در غیر استفاده می‌شود، یا اصلا استفاده نمی‌شود و بلااستفاده مانده، همه را پس بگیرند. در این هیچ حرفی نیست. آنها هم که در موردش استفاده می‌شود، باید در شورا مصوبه بگیرد. شورا اختیار دارد که این را واگذار کند یا واگذار نکند. بعد ببینید که چه تعداد زیادی ملک با این مصوبه به شهرداری برمی‌گردد.

پیگیری این مصوبه به کجا رسیده است؟

پیشنهاد آن را خودم داده بودم، به عنوان پیشنهاددهنده اول. با گزارش و اطلاعاتی که در این موضوع گرفته بودم، این را تبدیل به طرح کردم.

از کجا از این موضوع مطلع شدید؟

در فاصله‌ای که رأی آوردیم، گزارش‌هایی به ما رسید؛ یعنی از آخر اردیبهشت تا شهریور. در این فاصله تقریبا هفته‌ای دو، سه روز ملاقات مردمی داشتم.

این از ملاقات‌های مردمی درآمد؟

بله، از گزارش‌هایی بود که پرسنل شهرداری به من دادند. حتی هولوگرام را هم از این ملاقات‌ها درآوردم؛ چون هولوگرام هم پیشنهاد من بود.

بقیه اعضای شورا از این قضیه مطلع بودند؟

نه به این وسعت و شدت. شاید فکر می‌کردند که تعداد محدودی باشد یا فکر نمی‌کردند که شهرداری این تعداد ملک داشته باشد که به هزارو ۴۵۰ ملک مستقل برسد. خود من هم چنین برآوردی با این حجمی که در حال افزایش هم هست، نداشتم.

الان مصوبه و پیگیری آن در چه شرایطی است؟

الان، شهرداری گزارش می‌آورد. گزارش اولیه را آورده و گزارش ثانویه را هم می‌آورد. بخشی از اینها را پس گرفته‌اند. برای صد عدد آن پرونده تشکیل داده‌اند.

چه تعدادی را پس گرفته‌اند؟

تعدادش خیلی درخورتوجه نیست. برای صد ملک، پرونده قضائی تشکیل شده است که جا دارد همین‌جا از قوه قضائیه تشکر کنم که گزارشی را که معاونت مربوطه ارائه دادند، قوه قضائیه در این زمینه خیلی به ما کمک کرد. واقعا از آنها ممنون هستم. البته کار هنوز هم ادامه دارد.

خود شهرداری و دو شهرداری که انتخاب کردید – نجفی و افشانی - در این زمینه چطور همکاری کردند؟

خیلی خوب بود.

استقبال کردند؟

بله. بسیار. هم در دوره آقای نجفی و هم در این دوره.

این کار مشخصا مسئولیت کدام بخش شهرداری است؟

سازمان املاک.

آنجا هم همکاری و پیگیری می‌کنند؟

خیلی خوب در این زمینه پیش می‌روند. این طرح الان در این وضعیت است، منتظر هستیم که گزارش‌ها بیاید. اگر کسی مستحق دریافت این املاک برای خدمات‌رسانی به مردم است، باید مصوبه شورا را بگیرد. بعد از تصویب این طرح تا الان فقط یک مورد، یک درخواست به شورا آمده است؛ یعنی متوقف شده است.

یعنی یک نفر مراجعه کرده و گفته که ملک می‌خواهد و اعلام کرده که فلان کار مشخص را می‌خواهد انجام دهد؟

پروسه سختی باید طی شود. باید به شورا بیاید. از آنجا به کمیسیون‌های مربوطه ارجاع می‌شود. کمیسیون حقوقی باید به لحاظ نوع قرارداد رسیدگی کند؛ مثلا مورد خانم ایران درودی آمده که تصویب شده است. فقط یک مورد آمده که مربوط به خانم ایران درودی بوده است.

در مورد خانم درودی که گفته می‌شود زمین متعلق به خودشان بود.

نه، زمین مال شهرداری است. خودشان می‌خواهند سرمایه‌گذاری کنند و بسازند.

پس طبق این قانون، زمین خالی هم شامل می‌شود و دریافت‌کننده می‌تواند آن را بسازد؟

همه چیز. هم ملک می‌تواند باشد، هم زمین.

شرایط این ملک در آینده چه خواهد شد؟

متعلق به شهرداری است. در قرارداد، حدود و ثغور آن، مدت‌زمان و شرایط استفاده را مشخص می‌کنیم. اگر در غیر این موضوع استفاده شود، به چه صورت برخورد می‌شود، همه اینها را در قراردادهای جدید دیده‌ایم.

قبلا دیده نشده بود؟

قبلا به این شکل تکمیل نبود.

یکی دیگر از موضوعاتی که خیلی هم پرحاشیه بود و ما هم اولین گزارش‌ها را درباره آن نوشتیم و شما هم درباره آن صحبت کردید، سوله‌های مدیریت بحران بود که می‌دانید به تعدادی از برنامه‌های تلویزیونی مثل خندوانه و آقای کردمیهن برای سالن جودو و... واگذار شده بود. آخرین وضعیت این سوله‌ها چه شد؟ آیا سوله‌ای باقی مانده است که همچنان کاربری غیربحران داشته باشد؟

اساسا چند نوع سوله مدیریت بحران در شهر تهران وجود دارد. یک‌سری سوله‌های محلی است که تعداد آنها زیاد است. قرار بود هر محله، یک سوله داشته باشد. یک‌سری سوله‌های منطقه‌ای است، در سطح بالاتر و بزرگ‌تر است و امکانات آنها متفاوت است و سوله‌های محلی را تغذیه می‌کنند. یک‌سری هم سوله‌هایی است که استان‌های معین از آنها استفاده می‌کنند که در دروازه‌های شهر تهران هستند. از بخش عمده‌ای از این سوله‌ها استفاده غیر می‌شود. منظور از غیر؛ یعنی خود شهرداری استفاده می‌کند؛ مثلا سازمان ورزش از آنها استفاده می‌کند. مردم محله به آنجا می‌آیند و استفاده ورزشی از آن می‌کنند.

آیا قانون چنین اجازه‌ای داده است؟

بله. به صورت دومنظوره استفاده می‌کردند. الان هم امکان بازپس‌گیری آنها به‌این‌صورت وجود ندارد؛ چون بلافاصله محله، با خلأ خدمت‌رسانی مواجه می‌شود. تعدادی از آنها هم دست بخش‌هایی بوده که استفاده دیگر می‌کردند. مانند بخش‌های فرهنگی و همین‌ها که گفتند به‌عنوان استودیو از آنها استفاده می‌شده است. البته انصافا تعداد آنها خیلی کم بود و به تعداد انگشتان یک دست هم نمی‌رسیدند. عدد سوله‌هایی که می‌گویم بالاست، بیش از صد سوله است.

در گزارش‌هایی که داشتیم، از ۱۳ سوله واگذارشده به دیگران یاد می‌شد.

بله، بخشی که به عنوان استودیو استفاده می‌شد، زیر پنج عدد بود. تعدادش بالا نبود اما شاید چون بازار اخبار داغ بود، مقداری بزرگ‌نمایی شد. مسئله اصلی این است که خود شهرداری، استفاده‌های دیگر می‌کند. این نیاز به برنامه‌ریزی متوسط و میان‌مدت دارد که سالن‌های ورزشی ساخته شود و این خدمات ورزشی که به مردم ارائه می‌شود، به آن سالن‌ها منتقل شود تا سوله بحران آزاد شود.

آیا قانون به سوله بحران در زمان غیربحران، اجازه کاربری دیگر داده است یا نه؟

نه، این سوله‌ها فقط برای مدیریت بحران ساخته شده‌اند. ولی در مقاطعی که احساس شده محله نیاز به ورزشگاه دارد، مردم خیلی مراجعه می‌کنند و خلأ خیلی جدی وجود دارد، شهرداری چاره‌ای نداشته که از اینها استفاده کند. درست است که در دوره ما هم نبوده است، ولی من از آن دفاع می‌کنم.

ادامه در صفحه ۱۳

نگاه

صنایع آب‌بر باید به سمت سواحل بروند

● **شرق:** به گفته رئیس سازمان محیط زیست صدها پروژه در کشور به دلیل نداشتن مطالعات زیست‌محیطی مغفول مانده است که برای مثال می‌توان به صد میلیارد دلار اختصاص‌یافته به ریزگردهای خوزستان اشاره کرد که تا برنامه‌ای برای این طرح ارائه نشود، تخصیص نخواهد یافت.

عیسی کلانتری گفت: مشکل ما در همه کشور زیاد مصرف‌کردن آب است که به غلط لغت بهره‌وری را به آن چسبانده‌ایم و به وضعیتی رسیده‌ایم که بالای صددرصد آب تجدیدپذیر را مصرف می‌کنیم؛ درحالی‌که کشورهایی با شرایطی مشابه ما مثل اسپانیا فقط ۲۵ درصد آب تجدیدپذیر استفاده می‌کنند یا همسایگان‌مان مانند هند ۳۳ درصد و کشور پرجمعیتی مانند چین ۲۹ درصد. زنده‌ماندن سرزمین ایران منوط به کاهش مصرف آب است و کشور را فاقد پتانسیل لازم برای مصرف بی‌رویه و بیش‌ازحد دانست.

او با اشاره به اینکه هم‌اکنون نیز با وجود این‌همه مصرف آب برای حدود ۳۰ میلیون نفر از جمعیت ۸۰ میلیونی کشور غذا وارد می‌شود، اظهاراتی مانند توان تولید غذا برای یک‌ونیم میلیارد نفر در ایران را نوعی انحراف افکار دانست و افزود: برای پایداری سرزمین، نباید غیرممکن را به محیط کشور تحمیل کرد و باید به فکر آیندگان و حق زندگی آنها نیز بود.

او با اشاره به اینکه تهدید کم‌آبی و بی‌آبی در وهله اول برای حیوانات وحشی اتفاق می‌افتد، افزایش آگاهی‌های مردم، محرم‌دانستن آنان و واردکردن‌شان در حوزه مسائل مبتلابه باعث کمک به حفظ طبیعت و منابع حیاتی آن است که برخی به غلط با دامن‌زدن به شائبه امنیتی این مسائل، اطلاع‌یافتن مردم از مسائلی مانند کاهش ذخایر آب‌های فسیلی، وضعیت بحرانی پسماند در شمال کشور، مصرف بی‌رویه آب و... را نمی‌پسندند و باعث سیاست‌گذاری غلطی می‌شوند که تبعات نامطلوب و خسران‌آفرینی در پی دارد.معاون رئیس‌جمهور در بخش دیگری از سخنان خود تمرکز بیش‌ازحد اختیارات در سازمان مرکزی را باعث طولانی‌شدن مدت‌زمان رسیدگی در امور مربوط به ملاحظات زیست‌محیطی طرح‌ها و پروژه‌ها دانست و افزود: در راهبرد جدید سازمان ۹۹ درصد اختیارات به مدیران کل واگذار شده و نیازی به حضور برای پیگیری اکثر متقاضیان در تهران نیست.رئیس سازمان حفاظت محیط زیست، قانون‌گذاری بدون توجه به پتانسیل موجود را ضربه اساسی به کشور و باعث گمراهی دانست و با اشاره به خشکیدگی دریاچه‌های کشور مانند ارومیه، بختگان و... تصریح کرد: بهتر است مسبب این وقایع را طبیعت ندانیم؛ چراکه خود ما مسئولان مقصر بوده‌ایم، آن زمانی که مجوز سد در بالادست دادیم یا توصیه به توسعه کشاورزی کردیم، مجوز حفر چاه عمیق در حاشیه تالاب دادیم، حقابه تالاب را در بالادست مصرف کردیم.او افزود: هرچند تغییرات اقلیم نیز دراین‌باره مؤثر است؛ اما براساس مطالعات صورت‌گرفته مثلا درباره دریاچه ارومیه ۱۷.۵ درصد خشکیدگی تالاب مربوط به تغییر اقلیم است و بقیه ناشی از سوءمدیریت است.کلانتری به اقدامات صورت‌گرفته در دیگر حوزه‌های مبتلابه محیط زیست کشور مانند گردوغبار خوزستان که ۱۵ سال مردم استان را گرفتار کرده بود و برای اولین‌بار در سال گذشته، ۱۰ تا ۱۲ هکتار مبارزه با منشأ غبار شد، نیز اشاره کرد و با اظهار تأسف بیان کرد: در خوزستان برای یک‌ونیم میلیارد تولیدات کشاورزی ۱۰ میلیارد مترمکعب آب مصرف می‌شود؛ درحالی‌که برای خسارت گردوغبار ناشی از بی‌آبی باید دو، سه میلیارد خسارت پرداخته شود.

جدول ۳۱۷۹ ■ طراح: بیژن گورانی

افقی:

۱- آزمون چندگزینه‌ای- اتاقکی برای نگهداری وسایل اضافی- سؤال ۲- عددی مبهم از سه تا ۹- آرامش- خاندان ۳- متعفن و گندیده- دلاور- همیشگی ۴- بخیل- ولگردی- حرکت مارپیچ با خودرو ۵- بخشندگی- یگانه- کولاک ۶- فاقد برندگی- پایتخت غنا- از نام‌های خداوند ۷- از صفات خداوند- ماشینی برای جابه‌جایی اجسام سنگین- نفس خسته ۸- داروی افزایش تحرک گوارش- ورزشی با توپ بیضی- لگد ۹- چه کسی- گلی زیبا- از ارتفاعات مهم استان قزوین ۱۰- خباز- مقام و منزلت- همسایه کلیبر ۱۱- بخش زیرین- بدون برنامه‌ریزی- سالن نمایش فیلم ۱۲- نوعی بازی سریع در شطرنج- رمان مشهور امیل زولا فرانسوی- عود ۱۳- بیش از حد نیاز- غیرقابل تجزیه- ترن ۱۴- جانشین او- سفیده تخم‌مرغ- نوعی کاغذ صیقلی و براق ۱۵- دریغ و اندوه- از متعلقات اسلحه که برای جنگ تن‌به‌تن استفاده می‌شود- ظلم.

عمودی:

۱- از راه‌های انتقال گرما- کرم انگلی لوله‌گوارش- تیزهوشی ۲- شاعر فقید انقلاب اسلامی و سراینده گنجشک و جبرئیل- روشنایی ۳- جزایر کوچک و بزرگ خلیج‌فارس- خدمتکاران- جغوربغور ۴- تازه‌به‌راه‌افتاده- کندزبان- پوشش ۵- نام آذری- روح- سال گاو از سال‌های ترکی ۶- ساختمان کروی شکل در هسته سلول- تیراندازی- کافی ۷- از سرداران هخامنشی- مردان عرب- اشاره‌شده ۸- حیوان نجیب- نوعی سیستم دفاعی در بازی‌های تیمی- گل رازقی ۹- وسیله کمک حرکتی کودکان نوپا- دوام و پایداری- نوزاد ۱۰- دست عرب- نگهبان- گستردنی ۱۱- ضلالت- گرو گذاشته شده- مخفف گاه ۱۲- آشکار- مخترع پیل الکتریکی- جابه‌جاکننده ۱۳- نوعی موشک زیرآبی- کبوتر صحرایی- سر بی‌مو ۱۴- سنگ چاقوتیزکنی- از آثار جان اشتاین بک، نویسنده آمریکایی ۱۵- منطقه‌ای مرزی در غرب خرمشهر- کمیاب- مخلوط.

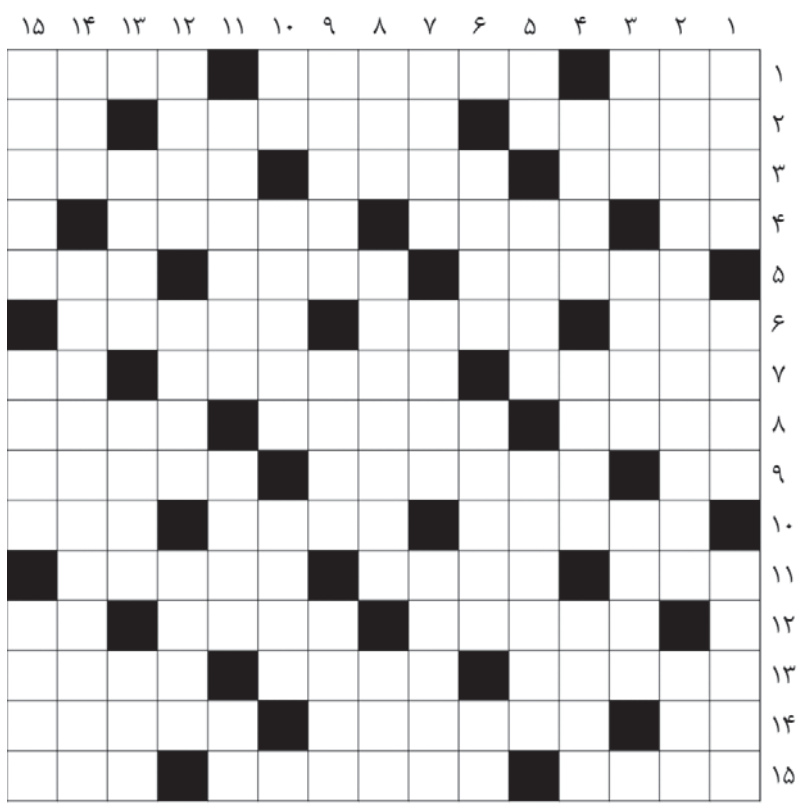

حل سودوکو سخت

۲	۵	۹	۱	۳	۷	۶	۸	۴
۷	۸	۴	۲	۶	۵	۱	۹	۳
۱	۳	۶	۴	۹	۸	۵	۲	۷
۴	۶	۲	۳	۱	۹	۸	۷	۵
۳	۱	۸	۷	۵	۶	۲	۴	۹
۵	۹	۷	۸	۴	۲	۳	۶	۱
۶	۷	۱	۹	۲	۳	۴	۵	۸
۹	۲	۳	۵	۸	۴	۷	۱	۶
۸	۴	۵	۶	۷	۱	۹	۳	۲

حل سودوکو ۲۱۷۴

۴	۶	۵	۲	۸	۳	۷	۱	۹
۷	۱	۹	۴	۶	۵	۲	۸	۳
۲	۳	۸	۱	۹	۷	۶	۴	۵
۵	۸	۴	۳	۱	۶	۹	۷	۲
۱	۷	۳	۹	۵	۲	۸	۶	۴
۹	۲	۶	۷	۴	۸	۳	۵	۱
۶	۴	۱	۸	۲	۹	۵	۳	۷
۳	۵	۲	۶	۷	۱	۴	۹	۸
۸	۹	۷	۵	۳	۴	۱	۲	۶

جدول ۳۱۷۸

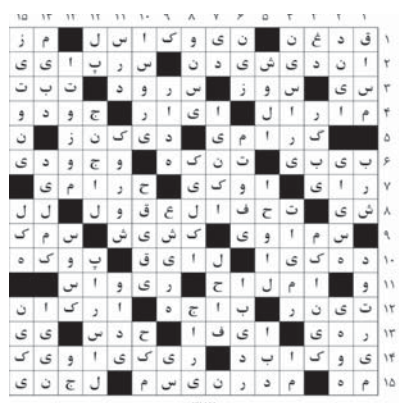

سودوکو سخت ۲۱۷۵

زمان پیشنهادی: ۴۰ دقیقه

قانون‌های حل جدول سودوکو:

۱- در هر سطر و ستون باید اعداد یک تا ۹ نوشته شود. بدیهی است که هیچ عددی نباید تکرار شود.

۲- در هر مربع ۳×۳ اعداد یک تا ۹ باید نوشته شود و در نتیجه هیچ عددی نباید تکرار شود.

	۵				۹			۷
	۴		۲					۹
			۷				۳	
		۳	۴	۹				۶
		۵	۶	۱	۷	۳		
۶				۵	۳	۱		
	۲				۱			
۵					۶		۴	
۱			۳				۵	

سودوکو ساده ۲۱۷۵

زمان پیشنهادی: ۲۰ دقیقه

سودوکو

سودوکو Sudoku یک واژه ترکیبی ژاپنی به معنای عددهای بی‌تکرار است و امروزه به جدولی از اعداد گفته می‌شود که به عنوان یک سرگرمی رایج در نشریات کشورهای مختلف به چاپ می‌رسد.

		۲	۹	۳			۴	۵
۹		۳		۸	۷			
								۳
۸	۱							
	۵	۷	۲	۱	۴	۸	۹	
							۵	۴
۷								
			۸	۹		۵		۷
۱	۹			۶	۳	۴		